

Jerzy Starnawski

Stefan Jerzy Buksiński (1922-2004)

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 40, 243-245

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jerzy Starnawski

STEFAN JERZY BUKSIŃSKI
1922–2004

Stefan Buksiński urodził się 18 października 1922 roku we wsi Jagodne, w powiecie garwolińskim, w rodzinie chłopskiej. W chwili wybuchu wojny miał ukończone czteroklasowe gimnazjum w Garwolinie; zdał wstępny egzamin do dwuletniego liceum ogólnokształcącego typu humanistycznego, zgodnie z trybem ustalonym w reformie „jędrzejewiczowskiej”. W czasie okupacji niemieckiej pracował początkowo ciężko fizycznie (jako drwal), później jako kancelista w nadleśnictwie. Walczył w oddziałach ZWZ, później AK (odznaczony został Krzyżem Partyzanckim, 1971). W latach 1942–1944 ukończył w tajnym nauczaniu liceum; maturę zdał już po wyjściu Niemców z województwa lubelskiego.

Od lutego 1945 do początku 1949 roku studiował filologię polską w KUL, u profesorów: Juliusza Kleinera, Stefana Kawyna, Jana Parandowskiego, Marii Dłuskiej i in. Począwszy od roku szkolnego 1947/1948 dojeżdżał z pobliskiego Nałęczowa, gdzie objął posadę nauczyciela w Państwowym Liceum Spółdzielczym. Magisterium uzyskał 1 lutego 1949 roku na podstawie pracy *Ignacy Matuszewski jako teoretyk krytyki literackiej*. W Nałęczowie uczył w kilku szkołach do końca roku szkolnego 1951/1952; przez jeden rok (1950/1951) korzystał z urlopu naukowego; pogłębiał studia w UW, głównie pod kierunkiem prof. Juliana Krzyżanowskiego. W latach 1952–1975 uczył w Puławach, głównie w LO, okresowo także w Technikum Ekonomicznym. Był redaktorem „Biuletynu Puławskiego”. Stał się dobrym znawcą kultury regionu, ogłaszał rozprawy z tego zakresu, m.in. w zbiorowej książce *Puławy*¹.

W roku 1966 zakończył u swego profesora z KUL, podówczas w UŁ, Stefana Kawyna, przewód doktorski, przedstawivszy dysertację *Puławy w świetle pamiętników*. Całości nie ogłosił; wykorzystał fragmenty w artykułach, np. *Pamiętnikarze polscy o Puławach*². Pod pseudonimem Paweł Orłowski ogłosił artykuł *Nauczyciel z doktoratem*³. W „Biuletynie Puławskim” opublikował pozycje następując: *Czy Puławy mają szansę być ośrodkiem życia kulturalnego?; W stronę Prusa*

– o powiązaniach Prusa z Puławami; *Maria Kuncewiczowa i jej „Fantomy”*⁴, zaś w „Tece Puławskiej”: *O Puławach czasów ich świetności; Rozważania i refleksje nad profilem kulturalnym Puław; Adam Kazimierz Czartoryski. W 150. rocznicę śmierci; Nad „Pamiętnikami” Kajetana Koźmiana; Krzysztof Zbaraski i Samuel ze Skrzypny Twardowski*⁵. W „Szkicowniku Puławskim”: *Adam Jerzy Czartoryski; Stanisław Herakliusz Lubomirski; Sapere amo. W 200. rocznicę powstania KEN*⁶. Rozprawkę nieco ważniejszą *Puławy jako ośrodek kultury w latach 1671–1831* włączył do tomu zbiorowego wydanego w Lublinie⁷, zaś przyczynek *Z dziejów puławsko-przemyskich związków kulturalnych* przesłał do „Rocznika Przemyskiego”⁸.

W 1975 roku dr Buksiński przeniósł się do Częstochowy, powołany na stanowisko dyrektora Biblioteki WSP, którą tworzył *ex nihilo*. Prowadził w części mierze wykłady na sekcji filologii polskiej, zwłaszcza wykład monograficzny *Puławy literackie doby klasycyzmu* wypadł najlepiej. Szkoda, że nie został utrwalony. W latach pracy w Częstochowie utrzymywał nadal kontakty z wydawnictwami puławskim i z „Rocznikiem Przemyskim”. Rozprawę „*Transakcja*” *Anny Stanisławskiej* przesłał do *Studiów puławskich*⁹. Do „Rocznika Przemyskiego” skierował rozprawy i przeglądy recenzyjne: *Obraz Familii czyli o trudnej sztuce portretowania; Literatura barska rediviva* – recenzja Janusza Maciejewskiego *Literatury barskiej; Andrzej Maksymilian Fredro przypomniany; Biografia Jana Sobieskiego; Dwa żywota, dwie sylwetki* – o Adamie Kazimierzu i Izabelli Czartoryskich; *Dwie książki o Krasickim* (Cazina i Zbigniewa Golińskiego)¹⁰.

Związawszy się ze środowiskiem częstochowskim, zajął się dr Buksiński tematyką, którą nasunął ten rejon. Poświęcił Kochowskiemu prace: *Najbliższa ojczyzna Wespazjana Kochowskiego. Z problematyki geografii literackiej polskiego baroku; W. Kochowski wśród literatów staropolskich drugiej połowy XVII wieku. Próba rekonesansu socjologiczno-literackiego*¹¹. Buksiński zachwiał wyniki pracy Juliusza Nowaka-Dłużewskiego, traktującego Kochowskiego jako poetę Ziemi Kieleckiej. W rozprawie „*Obleżenie Jasnej Góry Częstochowskiej*”. *Próba nowego spojrzenia na poemat i jego autora*¹² rozważał, nie pierwszy i nie ostatni, kwestię autorstwa utworu, ale nie wyszedł poza hipotezę.

Po przejściu na „przedwczesną” emeryturę dr Buksiński wykładał jeszcze przez dwa lata (1983–1985) w katedrze Literatury Staropolskiej i Nauk Pomocniczych w UŁ w wymiarze 1/2 etatu; współpracował z podpisanym w tomie 1. *Słownika badaczy literatury polskiej* (1994).

Zmarł w Częstochowie 5 maja 2004 roku.

Przypisy

- ¹ Lublin 1964. Szkice autorstwa Buksińskiego s. 139–155, 170–206.
- ² W: *Kalendarz Lubelski* 1970, s. 250–257.
- ³ W: *Studiuję i pracuję zawodowo*. Warszawa 1969, s. 377–389.
- ⁴ 1971/1972 nr 11/12, s. 43–52; *ibid.*, s. 93–98, 101–112.
- ⁵ 1972, s. 12–19; 1974, s. 9–13; 13–23; 23–26, 82.
- ⁶ 1972–1973, w 15 odcinkach.
- ⁷ W: *Spojrzenia w przeszłość Lubelszczyzny*. Lublin 1974, s. 97–112.
- ⁸ 1975, t. 15/16, druk. 1976, s. 107–136.
- ⁹ W: *Studia puławskie*. Puławy 1978, s. 42–56.
- ¹⁰ 1978, t. 19/20, s. 105–114, 117–127; 1983, t. 22/23, s. 484–491; 1986, t. 24/25, druk. 1988, s. 149–160; 1988, t. 26, s. 11–50, 51–64.
- ¹¹ „Prace naukowe WSP w Częstochowie” 1978. *Seria Humanistyczna. Filologia Polska*, nr 1, s. 23–42; *ibid.*, 1980, nr 3, s. 5–17.
- ¹² „Studia Claromontana” 1986, t. 7, s. 141–181.